

reeds gezegd — door een tectonische aardbeving geheel de aardkorst in trilling geraakt.

Ook ieder voorwerp, op dien aardbodem geplaatst, trilt dan mee. Om den schok te registreren, zou het dus noodig zijn te beschikken over een zwevend stilstaand lichaam. Waar dit echter niet te verkrijgen is, maakt men gebruik van slingers met een zware massa, die daardoor slechts zeer moeilijk in beweging geraken en dus bovenbedoeld ideaal lichaam zoo dicht mogelijk naderen. In de meeste moderne seismografen bevindt zich een z.g. horizontale slinger, die nog beter dan een verticale aan het gestelde doel beantwoordt. Behalve deze zware massa bestaat de seismograaf uit een registreerrijs, meest een cylinder, die door een uurwerk in een regelmatige beweging wordt gebracht. Op dien cylinder wordt een beroet papier aangebracht. Is nu de bodem in rust, dan trekt een aan den slinger bevestigde stift op dit bewegende papier een rechte lijn. Trilt de bodem, dan beweegt de roteerende cylinder zich ten opzichte van den slinger en de stift teekent nu een golflijn, met te grooter uitslag, naarmate de geregistreerde beving heviger is. Dit opgeteekende noemt men een seismogram.

Nauwkeurige bestudeering daarvan bracht aan het licht, dat dezelfde beving er meerdere malen op aangegeven is.

Want — de golven van het epicentrum uitgaande planten zich naar alle richtingen voort. Niet alleen door de aardkorst, maar ook dwars door de aarde. Deze laatste genoemde golven leggen den kortsten weg af naar het waarnemingsstation, zijn er dus het eerste. En worden op het seismogram zwak geregistreerd en daar de „voorlopers“ genoemd.

Dan zijn er golven, die ook dwars door de aarde naar een punt van het aardoppervlak komen, daar „weerkants“ worden en dan opnieuw de oppervlakte bereiken nu bij het waarnemingsstation.

Ook zijn op het seismogram merkbaar golven, die tweemaal weerkants zijn.

En eerst daarna komen de groote hoofdgolven aan, die hun weg naar het station aflegden door de aardkorst.

Met eenige wis- en natuurkundige kennis kan men nu uit het tijdsverschil tusschen de aankomst van die verschillende golven den afstand van de oorsprongsplaats berekenen.

Terwijl men met behulp van eenige verschillend ingerichte en verschillend opgestelde seismografen eveneens de richting, waarin men dit gebied moet zoeken, bepalen kan.

...

Ter slotte nog een enkele opmerking.

Men kan tegenwoordig dikwijls de meening hooren verkondigen, dat het aantal aardbevingen in den laatsten tijd buitengewoon is toegenomen en dat daaruit zou blijken, dat het einde van de wereld nabij is. Nu zij men echter voorzichtig met het te spoedig trekken van zulke vergaande conclusies.

Want allereerst dient bedacht, dat aardbevingen te allen tijde zijn voorgekomen. Ja, dat de geologen zelfs uit de meest ver verwijderde tijdperken der aardgeschiedenis sporen ervan kunnen aanwijzen. Wij mogen dan ook gerust aannemen, dat perioden van relatieve rust, met die van grootere beweeglijkheid van de aardkorst hebben afgewisseld, zooals ook nu nog het geval is.

De moderne communicatiemiddelen, vooral telefoon, telegraaf, radio en pers maken echter de berichten veel sneller en veel algemeener bekend dan vroeger het geval was. En daardoor is het te verklaren, dat bovenbedoelde, onjuiste indruk gevestigd wordt.

Maar bovendien: leven wij sedert Christus' hemelvaart niet reeds in het „einde der dagen“? En is het niet zóó, dat „van dien dag en die ure“ niemand iets weet, dan God?

Neen, iedere aardbeving kan voor den Christen slechts zijn een herinnering naar, een herinnering aan, het eens komende einde aller dingen.

Eén van de vele roepstemmen ook, tot een voorzichtig en verwachtingsvol leven.

Echter geen profetische aanwijzing van een bepaald tijdstip.

J. G. Köhler.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Arbeids-gebod — Arbeidsgelofte.

V.

Indien wij, zooals ik het zou begeeren, als Christen-belijders, in het algemeen afwijzend gaan staan tegenover velerlei stakingsdrift, dan zal het niet onmogelijk zijn, dat wij in onze vereenigingen tegenstand en misschien teruggang van het ledental zullen opmerken. Doch ik zie liever een ware heldenschaar van klein getal, dan een massa meelopers, die wel den naam van Christus en Christenen opheffen, doch zoodra de strenge consequen-

ties van Gods wetten aanvaard zouden moeten worden, waarbij ook zelfverloochening te pas komt, zich terugtrekken. Indien dit zou gebeuren, dan zou slechts aan deze waarheid gedacht moeten worden, dat niet in elken groei een zegen van God is gelegen. Maar ik denk, dat wij betere verwachtingen van onze menschen mogen hebben.

Het komt erop aan, het bovenstaande of met argumenten te ontzenuwen, of tot de aanvaarding daarvan te besluiten, maar dan ook die gedachten stelselmatig te propageeren, opdat niemand twijfele omtrent de gezindheid van onze menschen.

Door propaganda in tijden van rust bepalen onze menschen, die in eenigen zin en op eenige plaats leiding hebben te geven, bij voorbaat hun positie en zij behouden of verkrijgen daardoor des te gereeder de zedelijke kracht om, indien tijden van geweld aanbreeken, te wijzen op hun vroeger-gedeeerde denkbeelden. Aldus zijn zij bevoegd tot verzet tegen het drijven naar de staking door hen, die niet van ons zijn.

Men heeft wel gewag gemaakt van de groote zielsworstelingen, die ook onze vakvereenigingsleiders hadden te strijden, wanneer zij stonden voor de beslissing: staken of niet staken. Ik houd mij gaarne daarvan verzekerd; het zou wel zeer harteloos zijn zulk een beslissing anders dan als een hoogst ernstig feit te beschouwen en aan te voelen.

Maar: gaan onze vakvereenigingsleiders volkomen vrijuit? Is het voldoende om in spanning te verkeerren op zulke critieke oogenblikken? Of moet de „spanning“ (als men dat woord nu wil) er niet evengoed wezen in de tijden van rust, wanneer aan het opnemen van het wapen der werkstaking niet behoefte gedacht te worden? In zulke tijden van rust en vrede moet er zijn de bepaling van het standpunt, de afbakening van de terreinen; in tijden van rust moet er zijn een bespreking van de vraag, wat werkelijk een werkstaking geoorloofd doet zijn. Dan moet er zijn het indragen bij de massa van het inzicht, dat de werkstaking tot de allerhoogste uitzonderingen in ons leven behoort en dat de Christenen zich dus steeds tot het uiterste zullen hebben schrap te zetten tegen het gebruik van dit strijdmiddel. In tijden van rust moet er zijn de waarschuwing, dat men de Christenen zal hebben te zien als de principiele tegenstanders van de werkstaking-66k-om-economische-motieven. Indien dit geschiedt, dan staan diezelfde leiders ook sterk, wanneer straks, door het drijven van anderen, de nood ontstaat. En dan ook kunnen zij met allen, die hen volgen, een positie innemen, zoo krachtig, dat zij inderdaad een zoutend zout genoemd kunnen worden, door ook in zulke oogenblikken een „neen“ uit te spreken en het vertrouwen op hun God te stellen in de plaats van menselijke berekening, menselijke tactiek, menselijke eierzucht, menselijk drijven.

Doch: wie in tijden van rust deze zijn plicht na-lat; wie, in de plaats van zulk een principiele bespreking, op zijn beurt genoeglijk gaat kouten over de werkstaking als geoorloofd onder slechts-twee-voorwaarden, als boven geciteerd, staat dan mede schuldig, indien eenige oogenblikken later de aldus onderwezen massa's maar al te gretig naar het middel der werkstaking grijpen. Zij zullen misschien nog denken aan het „mits“ van de slechts-twee-voorwaarden, maar het doel, nu ja, dat is immers het terrein van hun privé-opvattingen? Of er ook al zijn die dit doel een wisselwasje noemen, Zij zelf zullen immers hun eischen, hun doel van overwegend belang achten. Hier geldt dan opnieuw het zuiver subjectieve inzicht van de stakers of van hun leiders, maar de leiding door en de hand aan het beginsel, hetwelk steeds objectief is, ontbreekt. Er kan een verschil gevonden worden in de gretigheid van de aanvaarding van het stakings-middel, een verschil, ontstaan door het verschil in temperament van menschen, een verschil van gradatie, doch alweer géén principieel verschil.

Wie in tijden van rust de werkstaking ziet en beredeneert als een theelichtje, hetwelk men, genoeglijk erover koutend, in het midden zet, beschermd door slechts „twee“-schermpjes, moet zich niet beklagen, wanneer eens blijkt, dat het vuur-element steeds onberekenbaar kan zijn in zijn werking; hij beklage zich dan niet, wanneer straks de tocht door de kamer giert en, de „twee“-schermpjes al of niet omver blazend, het theelichtje tot een ontploffing brengt, die van de geheele omgeving een ruïne maakt. Zij, die in tijden van rust aldus met vuur en wind spelen, mogen voor hun God verantwoorden, wanneer straks, mede door hun verkeerde handeling, de brand uitlaat en de storm opsteekt, die misschien, indien zij getrouw waren geweest aan het beginsel, hadden kunnen worden voorkomen.

(Wordt vervolgd.)

A. SCHILDER.

's-Gr.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Vergadering van den Retormierte Bund voor Duitschland.

III.

Wat is gereformeerde ethiek.

Over dit belangrijk onderwerp sprak in een der hoofdvergaderingen Dr Peter Barth, predikant te Madiswil in Zwitserland en broer van den bekenden Bonner hoogleeraar Karl Barth. Hij was ingevallen voor professor Brunner uit Zürich, die door ziekte verhinderd was.

Een belangrijk onderwerp noemden we dit, vooral, omdat het behandeld werd door een der aanhangers van de z.g. Zwitserse of dialectische theologie, die in Karl Barth, Emil Brunner en Friedrich Gogarten haar hoofdvertegenwoordigers vindt.

Dr Peter Barth leverde een gedegen en gedocumenteerd referaat, waarin hij echter niet heel de gereformeerde ethiek, zooals die zich in den loop der eeuwen in de verschillende landen ontwikkelde, tot voorwerp van zijn onderzoek maakte, maar waarin hij zich beperkte tot de vraag: Wat is gereformeerde ethiek volgens Calvijn? Wat zijn haar voorwaarden en wat haar beginselen?

Als voorwaarden (Voraussetzungen) werden achtereenvolgens genoemd:

1. De erkenning, dat God er is, zooals Hij zich in de Schriften van Oud- en Nieuw-Testament heeft geopenbaard. Gereformeerde ethiek is gebonden aan een bepaald door de allesbeheerschende werkelijkheid Gods. Zij is slechts denkbaar in het licht van Zijn openbaring, en is het tegendeel van menselijke constructies.

2. Met ons gansche leven staan wij onder God. Een leven, dat zich niet in gehoorzaamheid tegenover God ontplooit, komt niet tot zijn recht.

3. Levenswet voor ons moet zijn de wil van God. Waar God in de gehoorzaamheid des geloofs tot eere komt, daar komt ook beweging. De vernieuwing des menschen voltrekt zich niet in een oogenblik, maar duurt jaar en dag. Eerst met den dood houdt des christens krijgslust op.

4. De ethiek staat in het teken van de eschatologie. In dit leven blijft alles „in het geloof“. Gereformeerde ethiek weet zich in distantie en in relatie tot de eschatologie. Wij zijn Gods kinderen, maar het is nog niet geopenbaard, wat we zijn zullen.

De beginselen van Calvijn's ethiek lichtte Dr Barth toe uit de boeken II (cap. 7 en 8) en III (cap. 6—10) van de Institutie, waar de hervormer handelt over de beteekenis van de wet voor het christelijk leven. De referent verwierp de beschuldigingen, wel tegen het calvinisme ingebracht, dat het wettisch zou wezen of een mechanische wetsopvatting zou huldigen. De wet is voor het christelijk leven noodzakelijk; zij is een gedurige prikkel, die den mensch geen lediggang gunt. Een spiritualist was Calvijn in geen een deele! Als inhoud van de wet werd aangegeven, niet dit en dat, maar het ééne: God moet tot eere komen! Daarvoor wordt het gansche menselijke leven opgeëischt. Van allen wordt echter niet hetzelfde gevraagd, omdat er is een providentieele leiding Gods. Wanneer ons leven aan God is gewijd, is er voor eigen-wettelijkheid geen plaats meer. Zoo wordt Calvijn's geheele ethiek één getuigenis van de buiging onder God. (Voor Calvijn's leer over den staat verwees de referent naar een aparte studie van hem over „Calvijn's leer van den Staat als providentieele levensordinantie“ in het Jubileumboek voor Paul Wernle, Basel 1932.)

Een breedvoerige discussie volgde op dit referaat, waarbij prof. Eekhof uit Leiden gelegenheid vond om de aandacht te vestigen op de calvinistische ethiek van prof. Geesink, die juist door prof. Hepp was bezorgd. Ook had men gaarne iets meer gehoord over de verhouding van ethiek en praedestinatatie, over de plaats van Christus en de schepingsordinantie. Het hoogtepunt der gedachtenwisseling werd echter bereikt toen de verhouding: rechtvaardigmaking — heiligmaking aan de orde kwam. Een der sprekers, een Kohlbrugiaan, betoogde in alle heftigheid, dat wij door diepere studie, vooral van de brieven van den apostel Johannes, Calvijn te hoven waren gekomen en hij voegde den referent, die hem te veel bij Calvijn was gebleven, toe: „Peter, du bist mir des Karl Bruder nicht mehr“.

De beide gebroeders Barth zouden dus tegen elkaar worden uitgespeeld, waarop echter ter vergadering werd verklaard, dat er ook voor Karl Barth geen uitgaan-boven-Calvijn zou bestaan.

In de beantwoording merkte Dr P. Barth nog op, dat het christelijke leven bij Calvijn tusschen twee polen is gespannen: a. de gemeenschap van den christen met God, waarin principieel alles, ook het nieuwe leven, gegeven is, en b. de eschatologische verwachting. Tusschen deze beide polen beweegt het christelijke leven zich. Een op de plaats blijven staan is daarom onzin. De stroom stroomt! De volkomenheid wordt in dit leven niet

bereikt. Het trekking!

Hiermee gemoedere baan. Het rechtvaard zijn gespro pingsordin logie ook *

Wat is

Deze vr onder de de komen Agenda reld allen dienst V lijke best hebben de dat deze r eenvoudige eigen aar De besp werden over „Aan waarop a beide uit brachten, Pastor ment aan terwij N aldaar en bezorgt v dus tot d Pastor nieuwe A nieuwe, e was; niet vaag en z aan, voor makerij de In het nieuwe „E de mogelij dienstleef wijnbouw, Woords, werd!

Lic. Nā van bedie gehandhaa eenvoud firmatie d rationen dolven m Pastor lijke“, wa naar des was gegev dat hij zij

Dr Bur van ontw uit Berlij uit den k voelde de de vergas bedenking len aan schillende te dringen dienst to te willen.

Het vie aangelege zeiden. Ongetw Wanne hoede w meerde r rooskleur Maar... gedwaald

Over e lijke ver ring vert Oldebo

In „Bo Kuyper ee boek van wonderlijk per geeft weer:

Laten weert I was, en daald, r

bereikt. Het nieuwe leven staat in dialectische betrekking!

Hiermee was dit belangrijk referaat, dat sommige gemeedderen nogal in beweging had gebracht, van de baan. Het laatste woord zal over de verhouding rechtvaardigmaking — heiligmaking nog wel niet zijn gesproken, terwijl het vraagstuk van de schepingsordinantiën voorloopig in de Deutsche theologie ook wel aan de orde zal blijven.

Wat is gereformeerde eeredienst?

Deze vraag werd in een andere hoofdvraag onder de oogen gezien. Aanleiding daartoe was de komende herziening van de pruisische Agenda. Agenda noemt men in de Deutsche kerkelijke wereld allerlei regelingen voor den openbaren eeredienst. Van bovenaf worden deze door de kerkelijke besturen opgelegd, en in den loop der jaren hebben de gereformeerden de ervaring opgedaan, dat deze regelingen er steeds op uit waren om den eenvoudigen, gereformeerden predikdienst van zijn eigen aard en karakter te berooven.

De besprekingen over de voorgestelde wijziging worden ingeleid door een korte voorhandeling over „Aanbidding Gods in Geest en waarheid”, waarop allereerst pastor Weber en Lic. Niesel, beide uit Elberfeld, hun bezwaren naar voren brachten.

Pastor Weber is docent voor het Nieuwe Testament aan de Theologische School te Elberfeld, terwijl Niesel verbonden is aan het Seminarie aldaar en met Dr P. Barth de nieuwe uitgave bezorgt van de werken van Calvijn. Zij behooren dus tot de intellectuele werkers van den Bond.

Pastor Weber bracht als bezwaar tegen het nieuwe Agendaboek naar voren, dat daarin een nieuwe, een derde belijdenis aan het opkomen was: niet luthersch, en niet gereformeerd, maar vaag en zwevend tusschen beide in of tegen beide aan, voornamelijk haar kracht zoekend in stemmingmakerij door opwekking van religieuze bevindingen.

In het voorgestelde Agenda-boek was aan deze nieuwe „belijdenis” veel te veel voet gegeven door de mogelijke invoering van allerlei bijzondere godsdienst oefeningen: voor den mijnarheid, voor den wijnbouw, enz., enz., waardoor de dienst des Woords, de predikgodsdienst oefening verdrongen werd!

Lic. Niesel drong er op aan, dat de eenheid van bediening des Woords en H. Avondmaal toch gehandhaafd mocht blijven; dat de eerste in haar eenvoud moest blijven bewaard; terwijl bij de confirmatie der jeugdige lidmaten het onderzoek (fidei rationem reddere) niet onder een plechtigheid bedolven mocht raken.

Pastor Hesse merkte nog op, dat aan den „geestelijken”, waarmee in het Agenda-boek wel den dienaar des Woords zal zijn bedoeld, te veel macht was gegeven. Heel veel dingen kan hij doen, zonder dat hij zijn kerkeraad daarin hoeft te kennen.

Dr Burkhardt, de voorzitter van de commissie van ontwerpers van het nieuwe Agenda-boek, was uit Berlijn overgekomen om eventuele bezwaren uit den kring der reformierten te weerleggen. Hij voelde deze echter niet zoo zwaar aan, waarom de vergadering een commissie benoemde om de bedenkingen te formuleeren, ze dan mede te deelen aan de komende generale synode der verschillende landskerken, en er bij deze op aan te dringen de voorgestelde regelingen van den eeredienst toch aan een theologisch onderzoek te willen onderwerpen.

Het viel ons op, dat de Deutsche broeders in deze aangelegenheid zeer scherp de dingen zagen en zeiden.

Ongetwijfeld door bittere ervaring geleerd!

Wanneer men een eeuw geleden zoo op zijn hoede was geweest, zou het er met de „gereformeerde” kerk in Duitsland ongetwijfeld heel wat rooskleuriger uitzien dan dat thans het geval is. Maar... beter ten halve gekeerd, dan ten heele gedwaald!

Over enkele wetenswaardigheden der huishoudelijke vergaderingen en van de gemeente-vergadering vertel ik dan nog iets in een slotartikel.

Oldeboorn,

F. DRESSELHUIS.

Het manna in de woestijn.

In „Bouwen en Bewaren” gaf Meijfrouw H. S. S. Kuyper een recensie van een over de mieren handelend boek van Ewers, waarin en passant over het „manna” wonderlijke dingen beweerd werden. Meijfrouw Kuyper geeft de opinie van Ewers in de volgende woorden weer:

Laten we nu eerst eens zien, wat Dr Ewers beweert. Dat het manna in de woestijn geen wonder was, en ook heelemaal niet uit den hemel is neergedaald, zooals die domme Joden dachten.

Neen, het manna is niet anders dan de uitwerpselen van de schildluis van Sinaï, die haar honingdauw niet alleen op de bladeren, maar ook op de aarde werpt.

„De schoone droom, dat manna uit den hemel valt, heeft zich duizenden jaren lang gehandhaafd.... Pas Reaumur, die de thermometer uitvond, ontdekte nog geen 200 jaar geleden, welke de hemel was, waaruit die kostelijke dauw kwam: het achterlijf van een groen luisje.”

Meijfrouw Kuyper heeft toen dr Gispén van Delft gevraagd, over deze bewering een enkel woord te schrijven in het orgaan. Waaraan deze op volgende wijze voldeed:

Gaarne wil ik Uw vraag inzake het manna trachten te beantwoorden. Ik stel echter voorop, dat ik pas over een paar weken met mijn bewerking van Exodus aan het zestiende hoofdstuk hoop toe te zijn. Zoodat ik niet meer kan doen, dan de meening van de uitleggers van deze plaats geven. En dan is het merkwaardig, om me tot twee zeer bekende te beperken, dat zoowel Dillman (n Duitsch Oud Testamenticus) en Driver (n Engelschman) het verhaal van het manna als n sage of symbolische vertelling beschouwen. Ze staan dus vrij tegenover de Schrift. Maar Dillman geeft niet minder dan zeven argumenten, aan den tekst van den Bijbel ontleend, om aan te tonen, hoe groot het verschil is tusschen het Bijbelsche verhaal en de mededeelingen van reizigers, die op het Sinaï-schiereiland het in het Mierenboek bedoelde „manna” hebben aangetroffen. Bij voorbeeld: het Bijbelsch manna komt uit den hemel; het valt in ontzagelijke massa's; het valt niet op den Sabbath; het kan niet bewaard worden tot den volgende werkdag; het kan worden gebakken en gekookt. Op grond van een en ander concludeert hij: „De schrijver wil dus zeker een wonder meedeelen en het is vergeefsche moeite, zijn voorstelling in overeenstemming te brengen met de natuurlijke historie”. Van denzelfden aard is het oordeel van Driver, die zich uitdrukkelijk bij Dillman aansluit. Met andere woorden: objectieve uitlegging van Exodus 16 (ik beriep me met opzet niet op orthodoxe exegeten) schijnt aan de in het Mierenboek gegevene beschouwing, dat het bedoelde „manna” het Bijbelsche manna is geweest, niet gunstig te zijn. De tekst zelf bevat elementen, die niet kunnen toegepast worden op het nu nog op het Sinaï-schiereiland aangetroffene manna. En nooit heeft Ewers gelijk met zijn bewering, dat het achterlijf van een luisje de hemel was, waaruit die kostelijke dauw kwam. Vergelijk vooral Ps 78:23 en 24, Ps 105:40, Neh. 9:15. Vooral eerstgenoemde plaats werkt de uitspraak van Ex. 16:4 zóó uit, dat het onmogelijk is, dat de Bijbel niet den hemel in den gewonen zin bedoelt.

We zijn blij, dat „Bouwen en Bewaren” dergelijke kwesties ook behandelt. Het blad ga op dien weg voort; het behoudt zijn meisjes-karakter, en weet toch ook kwesties te behandelen. Het is m.i. een van de aardigste bladen, die we hebben.

Nog eens: „wordt hervormd”.

Eenige weken geleden namen we uit een driebergisch blad een stukje over van Su(r)fridus, die gereformeerde kandidaten bewerkte met het advies, voor de verandering maar eens hervormd te worden, als ze thans door den overvloed van kandidaten (en van te slappe kerken) geen beroep ontvangen. Men zendt mij thans de Herv. Kerkb. v. Voorschoten en Lelidseham, waarin Su(r)fridus kortweg een gereformeerd predikant genoemd wordt. De Datema heeft al meegedeeld, dat de schrijver een inwoner van Driebergen is, en lid van de hervormde kerk.

„Te veel kandidaten”.

Er zijn veel krachten in ons kerkelijk leven aanwezig, die het lichaam der kerk dienen konden, maar wier dienst niet begeerd wordt: de kandidaten, die geen beroep hebben. Er is hier en daar gesproken over de mogelijkheid, dit euvel te verhelpen. Een van de pogingen daartoe is gewaagd door Ds Bruins en Ds Prins. In de „Nieuwe Prov. Gron. Cl.” schrijft nu de heer J. C. Wirtz Gzn.:

Bij het onderwijs lijkt het soms of de kinderen er zijn ter wille van de scholen, terwijl toch omgekeerd de scholen er zijn ter wille van de kinderen. Toen ik dit berichtje in deze vorm gelezen had, kwam ik tot de conclusie, dat de kerken er zijn ter wille van de kandidaten. Voor mij is de noodtoestand, waarin de wereld en ook ons volk verkeert, van veel ernstiger beteekenis dan de noodtoestand van 70 kandidaten. Wijlen Ds Gispén schreef eens aan zijn vriend te Jeruzalem: „Soms gebeurt het me, als ik van een Kerkeraadsvergadering kom, dat ik niet precies weet, of ik op mijn hoofd, dan wel op mijn voeten loop”. Zo iets overkomt mij ook, als ik berichten lees als het bovenstaande en dan vraag ik me af: „Zal ik het nog beleven, dat alles op zijn kop staat?”

Volkomen juist: de kerken zijn er niet „voor” de kandidaten. De kandidaten ook niet „voor” de kerken. Het lichaam is er ook niet „voor” oog, oor, neus. Neus, oor, oog zijn er ook niet „voor” het lichaam. Maar ze zijn er „mè t” elkaar; en deze eenvoudige probleemstelling van den apostel Paulus wettigt wel degelijk elke ernstige poging, om de leden, die er zijn, voor het lichaam te laten werken naar hun aard.

Neen, alles staat nog niet op zijn kop. Wel heel veel,

Georganiseerd verzet tegen de actie der Godloozen.

In het Amsterdamsch Bijblad van „De Stroom” zegt Ds Dijkema:

In het „Nieuw Theologisch Tijdschrift” haalt dr J. A. de Koning het woord aan van den bisschop van Gloucester, die op een kerkelijke vergadering zeide, dat de actie, die in Rusland op touw is gezet om kerk en godsdienst te bestrijden en die internationaal is uitgebouwd naar verschillende landen, grooter gevaar met zich bracht voor het Christendom dan sedert het ontstaan van den Islam ooit het geval was geweest. Wanneer dit waar is — en het is, geloof ik, waar — dan is, dunkt mij, de tijd gekomen voor de verdediging van het Christendom tegen de aanvallen, die niet altijd van verheffenden aard zijn.

Even later:

Zooals Paulus de sterken beveelt sommige dingen te laten of te doen om der zwakken wil, zoo hebben zij, die medeverantwoordelijk zijn voor de handhaving van het Christendom in deze wereld, te beseffen, dat zulke aanvallen of aantijgingen niet weerloos kunnen worden door de zwakken en dat dezen maar al te spoedig onder de suggestie komen van aanplakbiljetten, zooals „de Dageraad” die door heel Amsterdam laat aanbrengen en waarop de aansporing om zich van de kerk te laten afschrijven wordt gemotiveerd met een „de kerk houdt allen vooruitgang tegen” of „de kerk trekt zoo en zooveel miljoenen uit de Staatskas”. Ik acht het onverantwoordelijk, dat hiertegen niets gedaan wordt door de sterken, die deze beschuldigingen zouden kunnen ontzenuwen.

Een gezond lichaam, een rein hart.

Ds J. v. d. Sluis voorziet de „Goudsche Kerkbode” met zijn instructieve artikelen over het modernisme in Nederland, en geeft daardoor het blad een inhoud, dien menig orgaan het zou kunnen benijden. In het nr. van 19 Aug. schrijft Ds v. d. Sluis:

Tegen '70 kwam er verzet tegen de theologie van Scholten bovenal, maar ook tegen die van Opzoomer, principieel, weldra georganiseerd, Pierson voorop, Opzoomer's leerling. In '67 schreef hij „Gods wondermacht en ons geestelijk leven”, een felle aanval op de moderne theologie. Hij toonde daarin glashelder aan de onbeschaamdheid van het naturalisme met chr. protestantsche vroomheid. Hij keerde zich tegen Opzoomer, maar bovenal tot Scholten, die in hun banier geschreven hadden „Tegen het Supranaturalisme” en bewees, dat zij en hun geestverwanten nog Supranaturalisten waren. Hij houdt staande: Geen chr. vroomheid zonder supranaturalisme. Onder supranaturalisme verstaat hij de erkenning, dat Gods werkzaamheid niet volstrekt met de werkzaamheid der natuur behoef samen te vallen: de erkenning met andere woorden dat er onmiddellijke daden Gods zijn, die buiten het verband der eindige dingen omgaan. Gelijk het naturalisme de erkenning is, dat er niets kan gevonden worden, waarvan de naaste oorzaak niet in het heelal der eindige dingen aanwezig is, zoo is het supranaturalisme de erkenning dat er niets kan gevonden worden, waarvan de naaste oorzaak buiten of boven het heelal der eindige dingen ligt.

Nu keuren de modernen af, dat men bijv. om genezing van de cholera bidt. Te bidden om een gezond lichaam achten zij supranaturalisme, maar te bidden om een rein hart goed modern. Het gebed om gezondheid des lichaams, zegt men van moderne zijde, is ongerijmd, want de vraag of gij bijv. morgen gezond of ziek zult zijn, hangt onherroepelijk af van twee gegevens, die onomstootelijk zijn en waarvan geen menselijke noch goddelijke macht het aanzijn vernietigen kan. Uw gezondheid of ziekte van morgen hangt namelijk af van den toestand, waarin uw lichaam zich heden bevindt en van de invloeden, die er van nu tot morgen op zullen werken, welke invloeden op hun beurt de onvermijdelijke gevolgen zijn van de oorzaken, die nu reeds bestaan. Maar is dit zoo, is de gezondheid of ziekte van morgen in klem reeds heden gegeven, dan kunnen wij, zoo gaat men van moderne zijde voort, door ons gebed, dan kan God door zijn almacht daarin geenerlei verandering brengen, dan blijft u, als verstandig man, niets anders over, dan geduldig, onderworpen, hoewel met aanwending van u bekende middelen af te wachten, wat de toekomst, wat God, zoo gij wilt, over u gebeurt. Of gij middelen zult aanwenden en welke middelen, dat hangt evenzeer van nu reeds bestaande oorzaken af.

Indien deze redeneering door de moderne theologie als uithnemend logisch aangemerkt wordt, en zoo logisch, zoo onwidersprekelijk zelfs, dat men een vrome practijk, die tegen deze redeneering zondigt als de vrucht van bekrompenheid, van bijgeloof mag brandmerken, hoe zal dan deze redeneering op eens dit haar logisch karakter verliezen, wanneer, in plaats van om een gezond lichaam, om een rein hart gebeden wordt. Is onze lichaamstoestand altijd het gevolg van de samenwerking van krachten, die in ons, en van krachten, die buiten ons gelegen zijn, dat is evenzeer het geval met onzen zedelijken toestand.

De schrijver zegt nog, zeer terecht:

De uitspraak van Jezus: Weest volmaakt, heeft dan alleen zin, wanneer wij op zedelijk gebied aan Gods wondermacht gelooven.... Zonder dat geloof is de uitspraak van Jezus bittere ironie, gelijkstaande met den eisch tot allen: Schrijft een Beethovensche symphonie.

Tot zoover het artikel.

K. S.